

Většinou se toho namluví až moc. Člověk skoro zapomíná, že je někdy možné vyjadřovat se beze slov. Poněkud krutý způsob neverbální komunikace předvedl roku 1420 císař Zikmund v obci jménem Radlice, stojící kdysi poměrně daleko za branami Prahy. Aby dal obležené vyšehradské posádce znamení, že se jeho vojenská pomoc blíží, zapálil vesnici, která shořela do poslední chalupy.

Radlice se z katastrofy časem zmátořily a poměrně dlouho si udržely venkovský ráz. Pamatují na kočího z jednoho zdejšího statku, jmenoval se tuším Neubauer a byl hluchý jako poleno. Celkem ochotně nás kluky vozil na svém žebříňáku, dokázal vybírat jasanové dřevo na dobré luky a často vyprávěl, jak vlastně o sluch přišel. V první světové válce, kdesi na Piavě, těsně vedle jeho spřežení explodoval granát a třesk výbuchu bylo poslední, co slyšel. Od té doby se pro něj svět ponořil do šedivého ticha. Ačkoliv jsme měli starého Neubauera rádi, nebránilo to spoustě drobných dětských zlomyslností, využívajících jeho handicap. Tenkrát jsem si poprvé uvědomil, jak je ten silný a hřmotný chlap vlastně bezbranný.

...

Profesor MUDr. Karel Výmola byl roku 1915 zvolen předsedou Zemského spolku pro péči o hluchoněmé v Království českém. Tehdy zuřila válka a jedním ze základních úkolů spolku bylo zřízení školy, kde by se učili odezírat vyřčená slova vojáci, kteří v bojích přišli o sluch. V roce 1916 byl založen první český ústav pro hluchoněmé v Praze, a právě pro tuto instituci prosadil profesor Výmola stavbu impozantní budovy v pražských Radlicích. Šestnáctého září roku 1926 se brány ústavu otevřely, aby mohlo být zahájeno vyučování hluchoněmých dětí. A učí se tu dodnes.

„Vychovatelka Kábelová vylosuje tři vítěze ze soutěže o historii naší školy.“

Ruka loví papírky z pomalované krabice.

„Většina z vás správně odpověděla, že našemu ústavu je letos právě osmdesát let.“

Třída jako každá jiná. Žáci se hlásí, pošťouchují, jen hovor jaksi vážně, tlumočnice překládá slova do řeči znakové.

„Dávejte pozor, děti. Dnes nás přišli navštívit pracovníci Policie České republiky.“

Není to první schůzka, je na co navazovat.

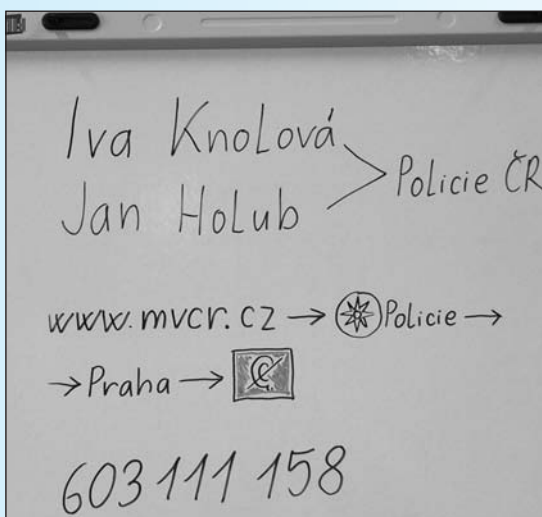
„Minule jsme si povídali o krádežích...“

Černovlasý mládenec málem vypadne z lavice, jak mává zvednutou pravicí. Chce chvatně sdělit svou historku.

„To bylo tak,“ reprodukuje tlumočnice. „Někdo mi ukradl mobil, ale naštěstí jsem to



KONVERZACE beze slov



zjistil včas. Hned jsem to jel oznámit na policii. Po dvou dnech mi telefon vrátili...”

„Tos udělal moc dobře,“ pochválil jednání kriminalista Jan Holub.

„Mně zase sebrali kolo. Jenže to už se nenašlo. Máma mi koupila nové...”

Policista vypráví o kapsářských bandách v pražských tramvajích, jednu se právě podařilo zadržet a usvědčit pomocí kamerového systému. Technika zajímá především kluky, dívky se ptají na příběhy.

„Není to tak dávno, co šla jedna malá slečna domů ze školy a u kraje chodníku zastavilo auto. Lidé uvnitř se jí ptali na cestu, ona jim vysvětlovala, kudy mají jet. V tu chvíli ji však popadli, zatahli dovnitř, dveře se zabouchly a auto rychle odjízďelo. Naštěstí si únosu všimla jedna starší paní, zavolala na policii a řekla všechno, co viděla. Přesně popsala barvu auta i směr, kterým ujíždělo. Operační středisko poslalo na místo hlídkové vozy, kte-

rým se podařilo prchající auto zastavit a dívku osvobodit.“

Třída tiše poslouchá. Ačkoliv, tentokrát to není přesný termín. Pečlivě pozoruje gesta tlumočnice, člověk málem zapomene, že tahle konverzace se odehrává vlastně beze slov.

„Teď si případ trochu rozebereme. Jakou chybu udělala ta dívka?“

Les hlásících se rukou.

„Šla moc blízko.“

„Ano, správně. Bezpečná vzdálenost nám umožňuje uhnout nebo uskočit v případě nějakého útoku. Podobně, když v noci jdeme kolem rohu nějaké zdi nebo podél temného průchodu, zvolíme radši oblouk, jen abychom se k možnému nebezpečí nedostali příliš blízko.“

Mluví se o sebeobraně, přiměřené reakci na napadení, ale především o tom, jak se kritickým situacím vyhnout.

Hluchoněmí lidé jsou snadno zranitelní



století vznikla telefonní linka 158 pro všechny občany, kteří naléhavě potřebují pomoc policie. Číslo, na které se i z tehdejších automatů dalo volat bezplatně, bylo napojeno přímo na operační střediska příslušných policejních správ, a pokud technika fungovala, byl to nejrychlejší prostředek k přivolání pomoci. Nicméně tenkrát, na samém počátku, se poněkud zapomnělo na lidi neslyšící. Teprve rozšířením telefaxů pro přenos textových zpráv a obrázků vznikla možnost, jak hluchoněmým spoluobčanům umožnit rychlý kontakt s policií.

Případů, které se tak podařilo vyřešit, je celá řada. Jen namátkou stačí zalistovat ve starých záznamech. Invalidní paní z Karlína upozornila na vznikající požár v protějším domě, muž ze Smíchova zavolał policii, když

centní. Je to mobilní telefon s možností vysílat krátké textové vzkazy.

„Začátkem letošního roku jsme spolu s Českou unií pro neslyšící iniciovali vznik tísňové linky, na níž je možno posílat esemes zprávy,“ poznamenala Iva Knolová. „Operátor okamžitě ví, že jedná s neslyšícím, počítat s tím bude i příslušná policejní hlídka.“

Je to novinka, většina žáků radlické školy o něčem podobném neměla ani tušení.

„V úleku a stresu má prakticky každý člověk sklon k poněkud zmatenému jednání, proto je dobré si v klidu předem nacvičit, co se má v podobné situaci dělat.“

Na stole jsou připraveny předtisknuté kartičky s číslem 603 111 158 v záhlaví. K tomu pár pokynů, jak má správné oznámení vypadat. V první řadě je dobré uvést příjmení volajícího, pak místo příslušné události.

„Může se stát, že přesně nevíte, ve které části města jste,“ pokračuje policista. „Pak stačí uvést nějaký orientační bod. Obchodní dům, kostel, vodárenskou věž, nebo jméno nejbližší vinárny či restaurace. Málokdo ví, že všechny sloupky veřejného osvětlení ve městě jsou očíslovány. Stačí oznámit příslušné číslo a počítač na operačním středisku okamžitě přesně určí, o jaké místo jde. Hlídka tam pak dorazí za několik málo minut.“

Další bod správného oznámení je stručný popis toho, co se vlastně stalo. Poslední je otázka, zda došlo, nebo nedošlo ke zranění zúčastněných osob.

Kartičky jdou na odbyt, děti cvakají do svých telefonů nové spojení.

„Tísňová linka pro neslyšící je pražská záležitost, ale dovolat se na ni můžete z kteréhokoliv koutu republiky,“ upozorňuje Iva Knolová. „Stačí uvést místo, odkud voláte. A ať už je to Beroun nebo Ostrava, operační středisko, které informaci přijme, předá textovou SMS do příslušného regionu během několika vteřin.“

Následuje gejzír dotazů, tlumočnice má doslova plné ruce práce.

Vyučovací hodina dávno skončila, ale nikomu se ze třídy nechce. Policisté vyprávějí, radí, trochu i varují před možným nebezpečím. Pod okny leží údolí, kde kdysi stávaly Radlice.



Čas uhání vzrůstajícím tempem. Hluchý kočí pan Neubauer už dávno zemřel, jeho žebřík zetlel a lenivý koně, co žvýkali oves z plátěných pytlů přetažených přes hlavy, se rozpadli v prach. Samotné Radlice zničilo rozrůstající se město s větší důsledností, než to kdysi dokázaly pochodně Zikmundových vojáků. Venkovské chalupy i statky překryl asfalt a beton, v místech, kde kdysi kejhaly husy, je plavecký bazén, o kus dál stanice metra. Stovky aut denně projíždějí po radlické radiále. Z původní zástavby zbyla jen malá kaplička, starý hřbitov ve stráni a důstojná budova, které se dodnes říká Výmolův ústav.

Pan doktor Výmola byl bezpochyby pozoruhodný muž. Dobře věděl, že hluchoněmé spoluobčany není třeba litovat, ale musí se jim trochu pomáhat. O něco podobného se dnes snaží i Policie České republiky.

Antonín JIROTKA
Foto Václav ŠEBEK



a věci pro jiné samozřejmé pro ně představují značný problém. Například volání o pomoc.



Iva Knolová z tiskového oddělení pražské policejní správy patří k týmu, který připravil tísňovou linku pro neslyšící. Takže nejdřív trochu historie z časů, kdy nikdo z dnešních žáků radlické školy pro sluchové postižené ještě nebyl na světě.

Začátkem sedmdesátých let minulého

pod oknem v ulici došlo k loupežnému přepadení a nebezpečné pachatele se tak jeho zásluhou podařilo dopadnout, neslyšící dcerka včas přivolala pomoc pro tatínka, kterého srazil infarkt.

Fax se bezesporu osvědčil, jenže vývoj šel jiným směrem. Prudce se rozvíjející internetová síť zabrzдила nástup telefaxu, který se tak ocitl na jakési slepé koleji komunikační techniky. Náhrada za něj je ovšem víc než stopro-